

Skjøtselsplan for Hestejordene – restaurering av et bynært kulturlandskap

Skjøtselsplanen er utformet i samarbeid med alle deltagere i prosjektet, Lillomarkas venner, Sandås Vel og Natur Videregående skole. Også Friluftsetaten i Oslo kommune har deltatt. Planen legges fram for grunneier, Forsvarsbygg ved ledelsen ved Linderud Leir, for uttalelse. Prosjektgruppa april 2007.

1. Innledning

Hestejordene er blant de svært få opprinnelige ravinlandskapene nær Oslo som fortsatt har et visst preg av den gamle jordbruksdriften ved at jordene er åpne. Jordbruket opphørte for ca. 40 år siden, så jordene er truet av gjengroing, men noen års dugnadsbasert arbeid med rydding, hogst og beite med hest og ku, har holdt de åpne og brakt tilbake noe av den tidligere floraen. Området er på ca. 200 daa hvor de åpne jordene utgjør snaut 100, ligger mellom 170-200 moh., dvs. rett under marin grense og det tilhører Forsvaret ved Krigsskolen Linderud Leir. Området har aldri vært bakkeplanert. Det går turvei og flere stier i området og det er mye brukt av lokalbefolkningen, skoler og barnehager til rekreasjon, trening og undervisning.

2. Mål

Hensikten med å lage en skjøtselsplan er å få målrettet og prioritert skjøtselstiltakene slik at disse bygger opp om målet med alt dette arbeidet. Målet ved Hestejordeneprojektet er å bidra til at jordene og skogområdet rundt holdes åpne og grønne (dvs. uten bebyggelse eller andre inngrep) til fortsatt glede for de mange friluftsbrukerne av området. Et langsiktig mål ved arbeidet er å bidra til at området får en vernestatus som sikrer det for fremtiden. Ved å få tilbake beitedyr skapes liv i landskapet, gjengroingen begrenses så jordene holdes åpne. Dette er også til gode for de ulike plantesamfunnene og det biologiske mangfoldet. Dersom skjøtselen fremmer et rikere biologisk mangfold ved at arter som var gått ut, eller er i ferd med å gå ut, reetablerer seg, og særlig dersom sjeldne eller utrydningstruede arter etablerer seg, bør sikring av slike verdier ha stor vekt ved prioritering av skjøtselstiltak. Rydding av skog, kratt og lauvoppslag gjør også at kulturminnene kommer fram i dagen, noe som øker opplevelsesverdiene og bidrar til at dagens skjøtsel kan ses i lys av den historiske bruken av området.

Når arbeidet er basert på dugnad fra nærmiljøet, er det viktig å velge oppgaver som er gjennomførbare, som motiverer og gir resultater. Man bør ikke spre innsatsen mange steder fordi oppgaven med å vedlikeholde mange ulike lokaliteter kan bli for omfattende, og dersom gjenroingen igjen tar overhånd, så virker det demotiverende.

3. Bakgrunn – beskrivelse av området

Fra heftet om Hestejordene og Kolås

Historie

Hestejordene ligger på den tidligere grunnen til Rødtvet og Linderud gårder. Den gamle grensen mellom de to eiendommene gikk langs Rødtvetbakkens hovedløp. Rødtvet gård nevnes i dokumenter fra 1425, og den tilhørte da Hovedøya kloster. Etter reformasjonen ble gården krongods, og var i kronens eie inntil den ble solgt til selveiende bønder i 1663. En slik historie er typisk for mange av gårdene i distriktet. Rolf Enger var den siste gårdbrukeren som drev Rødtvet gård. Den var i full drift fram til 1956, da jorda ble overtatt av Oslo kommune som utbyggingsområde for boliger og næringsvirksomhet. Gården hadde da 300 da dyrket mark samt utmark og 1500 da skog. Det ble dyrket korn og gras, poteter og rotfrukter. Det sto 30 kyr på båsen, foruten ungdyr, så det var også stor produksjon av kjøtt og melk, i tillegg til egg.

Fra prosjektforslaget fra 2002(årstall?)

Beskrivelse av Hestejordene: Dette bakkete landskapet av bekkedaler og enger, er tidligere beitemark utnyttet av Rødtvet og Linderud gårder og husmannsplasser i området. Området er ett av få gjenværende minner om Akers kulturlandskap før byekspansjonen, og er det eneste i sitt slag som ligger innenfor markagrensa. Det ligger under øvre marin grense, og er dekket av næringsrik marin leire. Landskapsformene er dannet av Rødtvetbakkens tilførselsårer, som har gravet seg ned i løsmassene og nå renner i dype ravedaler, en prosess som fremdeles er aktiv. Slike ravine- /leirbakkelandskap er fra naturens side typisk for Groruddalen. Men på grunn av bakkeplanering og gjenfylling i forbindelse med utbygging, er det nå svært lite igjen av disse områdene.

De fuktige bekkedalene med de tørre bakkene imellom byr på et variert mangfold av livsmiljøer for planter og dyr. Langs bekkene finner vi tett løvskog med mye gråor. Vi finner også innslag av edelløvskog og ulike sumpskoglokaliteter, som den spesielle ask-snelleskogen rett nord for Krigsskolen på Linderud. Men deler av bekkedalene, særlig den som ligger nærmest bebyggelsen, er skjemet av forsøpling. Store mengder hageavfall og skrot dumpes regelmessig ut i ravinen.

I bakkene, som har blitt holdt åpne av generasjoners kultivering, finnes graseng med ulike engsamfunn. Men disse engene, som på 60-tallet, kort tid etter opphør av beiting, var rike og varierte blomsterenger, har i dag en langt mer monoton artssammensetning, med innslag av flerårige busker og trær. Dette er en naturlig utvikling, men den tar lang tid. I dag, 30-40 år etter at jordbruket tok slutt, ser vi at trær og busker bare i liten grad har etablert seg på de åpne jordene. Den varierte vegetasjonen, og særlig den tette krattskogen i bekkedalene gir vilkår for et rikt fugleliv.

Sørlidalen: En skogsbilvei skjærer i dag gjennom dette lille åpne dalsøkket. Her finner vi tuftene etter en gammel husmannsplass som brant ned på 60-tallet. Kjeller, grunnmur, brønn og steingjerder er fremdeles relativt intakte. Hagevekster som syrin og gule bringebær er innslag i floraen. Et steinkast unna ligger plassen Sørlidalen, som ble fraflyttet så seint som på slutten av 60-tallet, og brant ned kort tid etter. Her er det lite å se av grunnmuren, men også her har floraen innslag av hagevekster.

Fra fagrapporten Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud:

Områdebeskrivelse – Hestejordene og Krigsskolens øvrige eiendom på Linderud

Området ligger i boreonemoral sone og gjennomsnittlig årstemperatur er 4-6 °C (Moen 1998). Berggrunnen domineres av syenitt (grefsensyenitt), som er en relativt basisk bergart (Berthelsen m.fl. 1996). Deler av området ligger under marin grense og er dekket av næringsrik, marin leire hvor bekkene har gravet ut markerte ravedaler. Naturvariasjonen er stor fra skrinne furukoller til frodige løvskogsraviner og kalkrike barblendingsskoger (Jordregisterinstituttet Ås 1984). Deler av området var tidligere i bruk som beitemark for Rødtvedt og Linderud gårder og husmannsplassene i området. I dag finnes fremdeles rester etter det gamle kulturlandskapet i form av gjengroende beitemark (Hestejordene), steingjerder og hustuffer.

Fra fagrapporten Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud:

Funn fra naturtypekartlegging

Lokalitet 1450 Linderud, hestejordene

Områdenummer i Natur2000 30111450
Naturtype Naturbeitemark
Naturtypekode D04
Verdisetting C - Lokalt viktig
Høyde (moh) 175-195
Besøkt dato Sommer 2000
Areal 70 daa

De gamle hestejordene er ennå ikke grodd igjen med trær, og den åpne kulturmarka er et viktig element i naturmiljøet på Linderud. Det finnes fremdeles små restarealer i nærheten av bekkedalene og på skrinne områder som har noen naturengarter igjen. På resten av arealet har nok gjødseleffekten gjennom tidene vært for stor til at arter tilknyttet naturbeitemarker, har kunnet klare seg. Jordene er et viktig innslag på Linderud, men størrelsen på arealene med resterende natureng gjør at de ikke vurderes høyere enn lokalt viktig.

Lokalitet 604 Linderud, ravinene

Områdenummer i Natur2000 30110604
Naturtype Gråor-heggeskog
Naturtypekode F05
Verdisetting B - Viktig
Høyde (moh) 175-215
Besøkt dato Sommer 2000
Areal 57 daa

Ravinedalene mellom barskogen og jordene er svært frodige og rommer i all hovedsak løvtrær som gråor, svartor, ask, lønn, bjørk, rogn og osp. I de nedre delene øst for den gamle hoppbakken finnes den nasjonalt sjeldne naturtypen ask-snelleskog. Ellers varierer løvskogen fra frodige gråor-heggeskoger med strutseving til tørrere former med lågurtskog. Skogen er forholdsvis ung, men det begynner å dannes død ved av ulike treslag samt noe gadd og enkelte grove trær. Vest i lokaliteten ligger en liten gran-svartorsumpskog og lengst nord i lokaliteten ligger det en hagemarkskog. Svartorsumpskogen har god sjiktning og høy grunnvannstand, men trærne er ikke spesielt gamle og det mangler død ved. Hagemarkskogen domineres av eldre seljer og en del bjørk og rogn. Det er lenge siden hagemarka ble beitet, og området bærer nå preg av gjengroing. Det ble ikke funnet arter som er knyttet til naturbeitemarker. Størrelse, variasjon og vegetasjonstyper i denne lokaliteten gjør at den vurderes som B, viktig lokalitet for biologisk mangfold.

Funn fra viltkartlegging

Totalt på hele eiendommen ble det registrert 27 fuglearter. Linjetakseringen talte 52 observasjoner fordelt på 19 arter. De fem hyppigste artene registrert i løpet av linjetakseringen var (% i parentes): Løvsanger (23), bokfink (15), hagesanger og rødvingetrost (begge 8) og kjøttmeis (6). De fem hyppigste artene utgjør til sammen 60% av observasjonene.

Områdenr. 1 Hestejordene - ravinene

Verdisetting B – Viktig
Høyde (moh) 175-215
Besøkt dato juni 2002
Areal 150 daa

Fuglelivet innenfor området må karakteriseres som spesielt rikt, og dette skyldes utvilsomt kombinasjonen av rike løvskoger og åpent kulturlandskap. Sangaktivitet og mange observasjoner langs den relativt korte takseringsruta vitner om et høyt antall hekkende fuglepar i området. Både gulsanger og bøksanger ble registrert og hekker sannsynligvis. Dette er typiske arter i frodige løvskoger. Nokså høy tetthet av hagesanger er også en indikator på løvskogsrike skogtyper. Tornsanger og tornskate ble observert. Dette er arter som er typiske for varme, åpne kulturlandskap med busker, tornekratt og kantkratt. Slike arter vil forsvinne dersom lokaliteten vokser igjen. Området gir også skjul og beite til hjortedyr. Det er hovedsakelig det rike fuglelivet som gir området dets verdi, B (viktig).

4. Beskrivelse av de ulike delområder hvor skjøtsel er aktuelt:

1. Bekkedalen mot bebyggelsen mot Sandås: Osp og bjørk brer seg fra bekkedalen og utover jordet. På grunn av at stien ned mot dalbunnen bør være tilgjengelig hele sommeren, vil det neppe bli beitet helt ned mot bekkeløpet. Skal jordet holdes åpent her, må en del trær hogges.

Skjøtsel: Ospa som brer seg utover jordet ringbarkes og hogges etter 3 år/somre, eventuelt kan man også felle noe bjørk og gå over med ryddesag hvert annet år senere. Det kan være aktuelt å ha kuer fra 4H-gården på Nordre Lindeberg på beite her sommeren 2007, se punkt 2 under. Dette krever rydding av gjerde og oppsetting av gjerde i løpet av april – juni. Gjerde må krysse bekken for at dyra skal få tilgang til vann. Rydding kan kreve mye arbeid nær bekken, avhengig av hvor man krysser. Nordre Lindeberg vil vurdere å ha 3 - 4 kuer med kalv på beite fra slutten av juni til slutten av august. Natur videregående er aktuell for noe av dette arbeidet.

Sitat fra prosjektforslaget fra 2002

Opprydning i noen av bekkedalene: Første prioritet her bør være bekken nærmest bebyggelsen, som delvis går parallelt med Hans Aanruds vei. Dette er en åpen og fin bekkedal med tette hvitveistepper om våren. Den er spennende å vandre langs og leke ved, med små fossefall, stryk og grunne badekulper. Opprydning og opparbeiding av en liten sti langs bekken her vil gjøre den enda mer innbydende og bidra til å gjøre brukere oppmerksomme på hvilke perler disse bekkedalene er.

2. Hestebeite – ca. 40 daa hvor det har gått 4 til 8 hester fra juni til august de 4 siste årene. Jordene er åpne, kratt og busker er ryddet og holdes i sjakk innenfor beitet, også i bekkedalen der det er hogget mye ved. Mye nytt lauvoppslag og bringebærkratt sprer seg utenfor beitet. Hogget ved i bekkedalen. Det er noe tråkkskader av hest i fuktige partier nær bekken.

Skjøtsel: Fortsatt beite med hest. Beitet bør deles i 2, en del mot Sandåsbekken og en del mot den andre bekkedalen på en slik måte at stien som går midt på jordet, som dels er stengt nederst på jordet av dagens hestebeite, vil da være åpen. Dette gjør det mulig å holde området nær Sandåsbekken, der ospa nå spres seg, åpent, jmf. punkt 1 over.

3. Bekkedalen – den andre bekkedalen regnet fra Sandåsbekken. Det er hogget mye ved i den øvre halvdel av bekkedalen som går midt i hestebeitet de siste 4 årene, men det er fortsatt mye store lauvtrær igjen. En del større trær (or og bjørk) og furu i overkant av dalen er spart. Etter hogst er hvert år all kvist brent. Mye stor osp er ringbarket for senere felling.

Skjøtsel: Fortsatt hogst nedover i resten av bekkedalen til bunnen, men spare markerte trær av ask bjørk, rogn, og svartor. La også hegg og hassel stå. Fortsette å rydde/brenne all kvist etter hogsten. Felle ringbarket osp etter 3 år/somre (ikke så viktig om ospa dør helt dersom hestene beiter, i alle fall ikke dersom de slippes tidlig). Osp ringbarket første sommer kan felles høsten 2007. En stor gran i overkant av bekkedalen mot vest kan felles.

4. Grøft langs turveien nær Sandås – en kort strekning der det er felt selje på begge sider av turveien. Et voldsomt antall nye rotskudd kommer hvert år. Grøfta er i ferd med å gro igjen og vannspeil i området med den gamle hagemarksskogen på oversiden er høyere enn tidligere.

Skjøtsel: Seljeskudd på tas med ryddesag hver vår/sommer i noen år til. Det er vurdert å renske grøfta, noe som er for arbeidskrevende. Uten drenering vil arealet i bakkant ha en markfuktighet som favoriserer arter som ask-snelleskog, slik at den naturlige suksesjonen bør få fortsette her.

5. Hestetramper'n – gammelt treningsjorde for hest, der en ennå så vidt kan ane traseen som ble brukt – et langt ovalt spor i nord – sør retning. Hele jordet er truet av gjengroing, osp, bjørk, gran, noe rogn og en del selje eter seg utover jordene. Enkelte mindre klynger har etablert seg midt utpå jordet, det vil være krattskog om under 10 år om ingenting gjøres. Det er hogget en del mindre julegraner i utkanten av jordet under juletrehogsten 2005 og 2006.

Skjøtsel: Osp langs kanten ringbarkes for felling etter 3 somre (halvdelen tatt høsten 2006). Jordet har en interessant historie og gjengroing bør hindres. Rydding med ryddesag kan skje, men må gjentas hver vår/forsommer i minst 4 – 5 år. Natur videregående er aktuell for videre ringbarking og rydding her.

Fra heftet om Hestejordene:

"Jordene vest for Sandåsbekken var beitemark for kyra. Man kan lese om disse jordene at dette var gode beiter, som de store gårdene hadde benyttet i generasjoner. Etter utbyggingen tjente disse jordene fortsatt som beite for hestene til "Hestekjører'n" Arnfinn Stensberg, som hadde stall i dagens Hestehagen. Han drev med travhester som løp på Bjerkebanen, og som han trente på en liten treningsbane innenfor *Sørli*."

6. Slåttenga Dette er en liten del av et større jorde nær turveien omtrent midt mellom Sandås og P-plassen ved Linderud leir. Beite for kuene starter ved denne enga. Slåtteteigen er skyggefull, ligger nær bekken og er på godt under 1 mål (0,5 mål?). Den er slått i slutten av juni 3 år på rad. Graset er enten gitt til hestene eller kjørt på røys. Bringebærkratt brer seg i overkant av jordet. Slåtten er arbeidskrevende og har gitt beskjedne resultat. Det er en noe rikere flora, og tistler, kratt og lauvoppslag holdes unna. På den øvrige delen av dette relativt store og frodige jordet sprer ospa seg. Det står også noe småbjørk langs stien som går nedover mot bunnen av dalen. I bunnen av dalen har Natur videregående felt noe mellomstor gråor sommeren 2006.

Skjøtsel: Enga kan inngå i en utvidelse av kubeite som starter her. Det må da skiltes der stien blir sperret av gjerdet med opplysning om alternativ sti 50 m. mot øst. Beitingen vil begrense spredningen av or og bjørk i den øvre del av jordet. Det er også behov for rydding av dette oppslaget, særlig langs den alternative stien langs en liten bekkekløft øst for jordet. Her kan det også tas ut noe gråor (påbegynt i 2006). Natur videregående er aktuell for denne jobben.

7. Kubeitet – et sammenhengende område langs turveien fra bekken ved slåttenga til den nedlagte hoppbakken, og tvers over på den andre siden av dalen. Beitet ble gjerdet i juni 2006 og 6 kuer med kalv beitet først ca. 1 måned. Senere ble 3 kuer sluppet og gikk til siste uke i september. Kuene tok godt for seg av bringebærkrattet og lauvoppslag. En del lauvoppslag og små or og osp er rydda i overkant av jordene og noe større osp er felt her. Sommeren 2005 ble en del større bjørk felt av krigsskolen i overkant av dette jordet, nær turveien. Gjengroingen som generelt var kommet langt en del steder, særlig i områdene nær veien til P-plassen ved Linderud leir hvor små gran og lauvtrær stod helt tett, er holdt i sjakk denne sommeren.

Skjøtsel: Fortsatt beite med ku, men helst tidligere slipp om våren. Antall dyr bør vurderes under sesongen med sikte på at det er fôr nok til at også gjenveksten på ettersommeren kan nyttes. Fortsatt rydding av oppslag i resten av hele beitet, men dette bør tas gradvis ved å ta ut like mengder hvert år over en treårsperiode. Felle or og en del osp mot de ulike ravinene, eventuelt la bjørk, hassel og hegg stå, samt noe rogn. Forsøke å etablere litt åpen hagaskog på noen av de flate partiene opp mot turveien ved å la bjørk og rogn stå igjen her med passe mellomrom. Rydde/brenne all kvist etter hogsten. Utvide beitet mot øst, se punkt 6. Flytte grinda i bunn av beitet. Unnarennet i den gamle hoppbakken bør ryddes for lauvoppslag. Natur videregående er aktuell for jobben med å gå over traseen og eventuelt noe rydding.

8. Gammelt steingjerde – i utkant av jordene ved turveien mot Tonsenhagen der den tett granskogen begynner, ligger rester etter et gammelt steingjerde som må ha markert utkanten av slåttemarka mot utmarksbeitet. Her har Friluftsetaten felt 8 svært grove grantrær og prosjektet har rydda og brent kvist. Noen stammedeler og kvist til ved ligger igjen. Gjerdet forsetter mot sør i tett skog, men mot nord er det godt synlig langs turveien et lite stykke. På oversiden av turveien er et gammelt veifar godt synlig mellom grove grantrær. Mot øst blir det borte i traseen for dagens turvei.

Skjøtsel: Kvisten som er egnet til ved er kjørt bort. Enkel restaurering av gjerdet ved å stable opp stein som har rast ut. De større steinene krever traktor og vi sjekker med Arild om han kan hjelpe til. Rydde teigen foran gjerdet for lauvskog og oppslag slik at gjerdet blir synlig. Gjenta rydding hvert annet år i 3 – 4 år for å holdet teigen åpen på sikt. Etter hvert, hogge noen av trærne foran gjerdet.

9. Ospesholt i dalbunnen. I 2002 eller 2003 etablerte Vinterlandbruksskolen et lite felt med kvalitetskjøttet ospeskog i bunnen av dalen, nær løpet til hovedbekken. Feltet ligger ved foten av skråningen opp mot blokkene ved Linderud leir. I feltet står ospa med passe avstand og har muligheter til å nå en viss størrelse uten å bli skygget ut. På motsatt side av stien er et felt som ikke er skjøttet, for å vise kontrasten.

Skjøtsel: Feltet er ikke vedlikeholdt og nytt oppslag av or er nå over 1 m. høyt. Befare feltet våren 2007 sammen med lærere på Natur videregående for å se om de kan fortsette å vedlikeholde dette.

10. Sørli – tufter etter en nedlagt plass med rester etter hagevekster. Like i overkant av turveien ses syrin og andre hagebusker. Her har det ligget en plass, men selve tuftene er vanskelig å få øye på i alt krattet.

Skjøtsel: Rydding av kratt og lauvoppslag. Husdyrbeite her er ikke aktuelt. Eventuell skjøtsel her konsentreres til området nær hustuftene. Området for øvrig vil vi la gro igjen med naturlige arter, jmf. punkt 4.

Fra heftet om Hestejordene:

"Sørli er en gammel plass, som man finner på gamle kart, se side 9. Her bodde det folk fram til slutten av 1960-tallet. Plassen hadde stor hage/potetland, og fremdeles kan vi finne hagevekster som syrin rundt de gamle tuftene. Ikke langt unna ligger Sørlidalen. Plassen ble tidligere drevet som et lite småbruk (se bilde side 6). Opprinnelig kan stedet ha vært en husmannsplass under Rødtvet gård. Plassen ble fraflyttet på 1960-tallet. Vi ser ennå den gamle grunnmuren,

steingjerder og portstolper, og nederst i bakken kan vi finne Sørlidalens gule bringebær, hvis vi er heldige.”

11. Sørlidalen – husløs liten plass ved turveien opp mot Sandåsveien. Her ses fortsatt hagevekster som syrin. Mye lauvoppslag og mellomstore trær ble ryddet av Vinterlandbruksskolen for 3-4 år siden. Tuftene etter våningen, ett av uthusene og steingjerdet var da godt synlig et par år. Nå er de i ferd med å gro til igjen.

Skjøtsel: På jordet, langs steingjerdet og rundt tuftene etter våning og uthus må det ryddes hver/hver annen vår/forsommer i minst 4 år. I brønnen som ligger like til høyre for porten er det noe skrot som bør ryddes. Brønnen må sikres med låsbart lokk slik at unger ikke faller ned i og drukner. I dag ligger en tynn bulkete rusten blikkplate som er utrygg. Noe bjørk eller rogn kan etter hvert felles som ved når disse blir av noe størrelse. Kvist og stammedeler ligger nå etter hogst og rydding og bør samles for senere brenning. Prosjektet bør sjekke med noen vedhuggere på Sandås eller Natur videregående om de kan påta seg noe av dette.

12. Juletrehogst – årlig trivsels- og skjøtselstiltak. Nokså selvdrevet. Dette kan tilbys som organisert aktivitet for større skoleklasse som kan selge trær til inntekt for klassetur e.l.

Øvrige områder skjøttes ikke, her skjer en naturlig suksessjon. På noen teiger nær vei, hogges det ved av beboerne i området. Disse må selv være ansvarlige for å innhente løyve til dette hos grunneiere og prosjektet styrer ikke og har ikke noe ansvar her i form av å skaffe tillatelse til dette, utlån av bomnøkkel, eller lignende.

5. Skjøtselstiltak

Engangstiltak

Hoveddelen av områdene er tidligere naturbeitemark. Deler av disse kan også ha vært slått og kun nytta til høstbeite. Skjøtselen vil dels handle om å rydde skog for å holde jordene åpne, og dels om å vedlikeholde gjerdetrase og gjerde. Siden området ligger under marin grense, finnes det ikke rydningsrøysar eller steingjerder i området, med unntak av det grove utmarksgjerdet som det er rester av i skogkanten.

Rydding bør også fristille markerte større trær som spares, som bjørk, eventuelt rogn eller selje. Gjensetting av trær bør skje i grupper, for å hindre for stor skyggevirking. Eventuelt kan man ta sikte på å etablere en åpen ”hagaskog” eller ”bjørkehage” i de delene av beiteområdene, primært kubeitene, det er trær i bestand og størrelse som muliggjør det.

All gran hogges i bekkedalene, mindre granplanter kan dras opp med rota. I overkant av bekkedalene, mot svabergene, står noe seintvokst furu, som bør spares for å gi en myk overgang mellom bekkedalene og svabergene eller skogen i overkant. I bekkedalene spares en del ask, svartor og lønn og noe grov osp, og i de nedre delen av bekkedalene bør man neppe hogge noe særlig. Ospa har verdi som mulig hekketrær for hullrugere, dvs. hakkespett og andre arter som er tar over brukte spettehull. Også hegg og hassel kan spares, de er et flott innslag i landskapet under blomstringen. Formålet med hogsten er å hindre at skogen sprer seg ut over jordene, begrense skyggevirkingen av skogen og å åpne noe av bekkedalene for de plantearter som trives der. Dette er lokaliteter med frisk markfuktighet og gir vilkår for helt andre arter enn de åpne beitemarkene.

All kvist bør fjernes eller brennes seinhøstes/vinter og eventuelle stier må alltid ryddes for kvist. Kvistbrenning må ikke skje mens det går dyr på beite.

Årlige skjøtselstiltak

Beite er det viktigste årlige tiltak. Beitetrykk og dyreslag bør vurderes løpende, men det er neppe realistisk med andre dyr enn ku og hest. Dyra bør slippes tidlig når beitene blir grønne, hest kan slippes noe tidligere enn ku. En måte å tilpasse beitestart til vegetasjonsgrunnlaget, er å la noe vinterfôr følge dyra ut på beite, slik kan de slippes tidlig og tilgang til vinterfôr tilpasses grasveksten utover forsommeren. Dette gir imidlertid en viss gjødslingseffekt og lett tråkkskader ved fôrhekken. For å regulere beitetrykket kan en vurdere å dele opp jordene (kubet) i to teiger og fordele dyra mellom disse i ulike deler av sesongen, men dette kan fort bli arbeidskrevende. I leirbakken bør en være oppmerksom på tråkkskader fra storfe, særlig i tider med mye regn. Beite er ferskvare og kvaliteten forringes ettersom ukene går om våren, så graset kan gjerne være godt nedbeitet ved midtsommer. Det er også gunstig å holde beitetrykket oppe mot høsten, slik at ikke mye gras visner og daugraset hemmer veksten neste vår.

For 2007 tar prosjektet sikte på at kuer fra Lindeberg beiter nær Sandåsbekken, hester fra Nordtvet beiter ved bekkedalen, mens kuer fra Bjørnholdt i Lørenskog beiter på den innerste delen av jordene.

Rydding av lauvoppslag og kratt vil også være nødvendig på beitene, men mer for å åpne gjengrodde deler og mindre for å hindre nye oppslag, som dyra bør holde nede. I områder med mye oppslag, kan det være lurt å fordele ryddingen over en treårs periode, med ca. en tredel av oppslaget hvert år. Dette for å begrense den gjødslingseffekten ryddingen har da den fremmer mye nytt lauvoppslag, som ellers kan bli vanskelig å holde nede. Et høyt beitetrykk vil motvirke dette, men kan være vanskelig å kanalisere til de aktuelle delene av beitene. Rydding må skje på midtsommer eller seinsommer, før trærne trekker næringsoverskuddet ned i rotsystemet.

Slått har vært aktuell som årlig skjøtsel, men er arbeidskrevende og legges på is en tid. Dersom slått tas opp igjen, kan dette også være et sosialt og kulturelt arrangement. Slåtten bør holdes et stykke uti juli når gras, blomster og urter som man ønsker å fremme med slåtten har rukket å slippe frø. Graset må fjernes fra slåtteteigen og enten bare kjøres på røys eller helst gis til beitedyra. I så fall må det spres godt, så man ikke risikerer at det går varmt, noe som ødelegger det som fôr. Tilleggsfôret har imidlertid en indirekte gjødslingseffekt, men dette er neppe noe stort problem i dette området, da jorda alt er svært næringsrik. Hesjing av graset ville vært et høydepunkt i skjøtselssammenheng (selv om det neppe var hesjer på akkurat disse jordene hvis de ble beitet fra gammelt av). Utfordringen da er hva man bruker høyet til.

Bråtebrann kan også vurderes. Brenning bør skje overflatisk eller etter at telen har satt seg for å skåne rotsystemet til gress, planter og gjenstående trær. På grunn av brannfaren generelt, anbefales ikke bråtebrann for større områder. Brann tar daugras og frigjør lett omsettelige næringsstoffer for plantevekst, slik at det grønnes tidligere om våren. Det er ikke behov på områder som beites.

Året igjennom er følgende aktiviteter aktuelle:

Vår: Rydde gjerdetrase og vedlikeholde gjerde og vannkilder.

Hogge vedskog

Sommer: Rydde områder med lauvoppslag. Hogge ved.

Høst: Rydde kvist, brenne. Rusken aksjon fjerne aske etter alle kaffebålene ol.
Vinter: administrasjon, søke midler, planlegge.

Hvordan prioritere innsatsen?

Det må "prioriteres" ut fra hva dugnadsgjengen orker og hva Natur videregående, 4-H gården eller Beitepatroljen kan stille opp på. Noen signaler om prioriteringer:

- vedlikeholde steder som er åpnet opp og rydde kvist og hogstavfall her
- holde åpne områder der folk ferdes og opplever landskapet
- hindre forfall og skader på kulturminner
- følge opp tiltak som "går av seg selv", dvs. hogst av ved og juletrær, men kreve rydding av kvist etter hogst og styre valg av treslag (eventuelt blinke hvert enkelt tre)
- vedlikeholde gjerder og gjerdeetraser der det er investert i materiell

Følgende tiltak fra punkt 4 prioriteres i 2007:

<u>Vår 2007:</u>	<u>Utføres ved:</u>
Gå over gjerdeetraserne,	Natur Videregående
videre rydding av noe oppslag på kubeitene	Natur Videregående
Videreføre kubeite, flytte gjerdet og grinda	Dugnad
Rydding ved langs turveien v/Sørli, Sørlidalen, Hestetramper`n.	Dugnad el. Natur Vid.
Ringbarke osp ved Hestetramper`n.	Dugnad el. Natur Vid.
Vedhogst ved Sørlidalen,	? lokale vedhuggere
i bekkedalene (ringbarket osp) og ved kubeitene.	Vedhuggere/dugnad
brenning av kvist fra tidligere sesong(er).	Dugnad
<u>Sommer 2007:</u>	<u>Utføres ved:</u>
Rydding gjerdeetraser for nytt kubeite ved Sandåsbekken	Natur Videregående
Oppsetting av gjerde for nytt kubeite	Dugnad
Oppsetting av gjerder for 1 hestebeite,	Hesteeier
Ha tilsyn med kuer	Dugnad
Vedhogst	Dugnad/vedhuggere
<u>Høst 2007:</u>	<u>Utføres ved:</u>
Fjerne kvist og hogstavfall	Dugnad/vedhuggere
Ta ned strømtråder og mellompåler i gjerdene	Dugnad
Under punktene 1- 12 i kap. 4 over, står også noen steder hvem som er aktuell som ansvarlig for tiltakene.	

Annet:

Vedhogst kvalifiserer til utlån av bomnøkkel. Prosjektet kan lage en liten "kjøreseddel" som må legges i bilruta for å legitimere kjøringen. Prosjektet kan blinke ut enkeltrær for vedhogging. Ringbarket osp anses ferdig blinket, men prosjektet må avklare hvilket år ospa på de ulike lokalitetene kan hogges. Prosjektmøte før sesongstart med alle involverte. Det avtales en prioritering av årets tiltak og ansvarsfordeling.

6. Kilder og kart

- Hefte om Hestejordene og Kolås
- Fagrapport Biologisk mangfold på Krigsskolen Linderud
- Prosjektforslag av 2002

Det føres en logg i excel kronologisk over steder ulike tiltak er utført. Kartet som fulgte første skjøtselsplan må oppdateres og viktige tiltak tegnes inn. Gjerdene avmerkes. Trær som ringbarkes bør tegnes inn, og angis i loggen.